

ТЕМА 2. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Мета: встановити основні психологічні особливості юнацького віку та навчитися їх враховувати під час здійснення навчального процесу майбутніми учителями-предметниками

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

1. Психологія як наука. Об'єкт і предмет вивчення психології.
2. Пізнавальні, емоційні та вольові психічні процеси. Особливості їхнього протікання у юнацькому віці.
3. Психічні властивості: темперамент, характер, здібності, їх виявлення у юнацькому віці.
4. Психічні стани, їх класифікація.
5. Врахування у навчальному процесі психологічних особливостей учнів профільної середньої школи.

Ключові слова: предмет вивчення психології, психічні процеси, психічні властивості, психічні стани, юнацький вік, врахування психологічних особливостей у навчальному процесі.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ТЕМИ

Відповідь на *перше питання* передбачає оволодіння змістом таких понять: психологія, предмет вивчення психології як науки, психіка, основні функції психіки. Необхідно розглянути різні підходи до формулювання предмету психології, а також з'ясувати, яке значення має знання психології для професійної діяльності учителя-предметника.

Друге питання присвячене аналізу психічних процесів як категорії психології. Важливо акцентувати увагу на тому, як впливають психічні процеси на поведінку та навчання учнів профільної середньої школи. Наприклад, процеси сприйняття можуть впливати на те, як учні і студенти розуміють навчальний матеріал, та на їхню здатність взаємодіяти з ним, бути активним учасником навчального процесу. Магістрантам необхідно усвідомити, що пізнавальні, емоційні та вольові психічні процеси мають певні особливості протікання у юнацькому віці та розкрити ці особливості.

Готуючись до відповіді на *третє питання* семінару, необхідно охарактеризувати, насамперед, такі психічні властивості, як темперамент, характер, здібності, їх виявлення у юнацькому віці. Важливо розуміти, що

темперамент неможливо змінити, але його прояви можна посилити або послабити. Особливу увагу необхідно звернути на здібності як індивідуально - психологічні якості особистості, що визначають ступінь успішності оволодіння та виконання певної діяльності й не є тотожними системі індивідуального досвіду особи. Кожна здібність стосується певної діяльності. Здібності розвиваються на підґрунті вроджених біологічних засад — задатків, анатомо-фізіологічних та функціональних особливостей особи. Але вони є лише передумовою розвитку здібностей: у процесі цього розвитку вони є вихідним моментом.

У *четвертому питанні* необхідно звернути увагу на стани емоційні (настрої, афекти, тривога тощо), стани вольові (рішучість, розгубленість та ін.), стани пізнавальні (зосередженість, замисленість тощо). Але під час підготовки відповіді на це питання необхідно врахувати, що така класифікація психічних станів як виявів психічних процесів не є єдино можливою. Складність розрізнення типів психічних станів у тому, що їх майже неможливо розмістити в межах однієї шкали, класифікувати за однією ознакою. Кожен зі станів має свій простір виявів і набір ознак (рівень усвідомленості, домінування психічних процесів, тривалість, адекватність чи неадекватність ситуації тощо).

По *п'ятому питанню* необхідно зазначити, що психологічні особливості учнів профільної середньої школи характеризуються подальшим розвитком самосвідомості, формуванням стійких інтересів та ціннісних орієнтацій, а також пошуком ідентичності. У цьому віці спостерігається підвищена емоційність, схильність до ризику, а також активна соціальна взаємодія. Тому у процесі навчання цієї категорії учнів необхідно враховувати, що відбувається розвиток самосвідомості та самооцінки, формування стійких інтересів та ціннісних орієнтацій, пошук ідентичності, їм притаманні підвищена емоційність та схильність до ризику, активна соціальна взаємодія.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення психіки.
2. яке значення має знання психології для професійної діяльності учителя-предметника вашої предметної спеціальності?
3. Як впливають психічні процеси на поведінку та навчання учнів профільної середньої школи? Наведіть приклади.
4. Як виявляють себе психічні властивості у юнацькому віці?
5. Які психічні стани ви знаєте?

Тести для самоконтролю

1. Яку ще назву має підлітковий вік?:

- А. пубертатний;
- Б. отрочтво;
- В. юнацький;
- Г. малолітній.

2. Оберіть характеристики юнацького періоду розвитку особистості:

- А. максималізм;
- Б. прагнення до автономії;
- В. акселерація;
- Г. переосмислення життя.
- Д. професійне самовизначення;

3. Вікова криза - це:

- А. конфлікт між однолітками;
- Б. завершення становлення особистості;
- В. перехідний етап від одного вікового періоду до іншого, завершення певних стадій розвитку;
- Г. перехід від зрілого віку до старості.

4. Юнацькому віку притаманна:

- А. конкретність суджень;
- Б. категоричність суджень;
- В. системність суджень;
- Г. абстрактність суджень.

5. Провідним видом діяльності юнацького віку є:

- А. навчання з вибором професії;
- Б. праця;
- В. інтимне спілкування з ровесниками;
- Г. спілкування з метою передачі досвіду.

Виконайте завдання 1, 2

Завдання 1. Підготуйте виступи з питань до практичного заняття, до одного з питань (на вибір) розробіть презентацію (не менше 8 слайдів). Обґрунтуйте, у чому полягають методичні особливості презентації.

Завдання 2. Для 10 класу профільної середньої школи розробіть бесіду з основного предмету вашої предметної спеціальності, вказавши, як ви будете враховувати психологічні особливості учнів.

Файли до завдань 1, 2 викладіть на сторінці дисципліни у MOODLE у папку «Виконані завдання до семінарського заняття 2».